

Schrijf een opstel over één van de volgende onderwerpen. Bedenk zelf een titel als er bij de opdracht geen genoemd is.

Vergeleken met veel andere landen staat in Nederland de gezondheidszorg op een hoog niveau. In principe zijn de medische voorzieningen voor alle inwoners van Nederland toegankelijk, ongeacht hun inkomen of maatschappelijke status. Toch zijn er grenzen aan de mogelijkheden. Niet alleen stijgen de kosten van medische ingrepen voortdurend, ook zijn er voor sommige speciale voorzieningen lange wachtlijsten, bijvoorbeeld omdat de kostbare apparatuur niet in elk ziekenhuis aanwezig is of omdat er te weinig donororganen beschikbaar zijn.

In deze situatie zien sommigen aanleiding maatregelen te nemen tegen patiënten die onnodige gezondheidsrisico's hebben gelopen door hun levenswijze: ze roken of drinken te veel, eten te vet, en nemen te weinig lichaamsbeweging. Mensen van wie aangetoond kan worden dat ze zulke risico's hebben genomen, zouden minder snel in aanmerking moeten komen voor bepaalde operaties en behandelingen dan zij die 'gezond' hebben geleefd. Ook gaan er stemmen op om aan een aantoonbaar ongezonde manier van leven consequenties te verbinden voor de hoogte van de ziektekostenpremies.

Wat vind jij hiervan? Mogen dit soort overwegingen een rol spelen in de gezondheidszorg of doet dat afbreuk aan het principe dat iedereen recht heeft op evenveel medische zorg?

- 1 Schrijf een betoog over dit onderwerp.

Later...

Je bent jong en je wilt wat. Eerst je diploma halen, dan een vervolgstudie en, ooit, een baan. Ook al staat niet iedereen in het examenjaar er in dezelfde mate bij stil, toch zul je vaak wel een beeld van je toekomstige beroep hebben. Voor de een blijft het bij dagdromen over een bijzondere, avontuurlijke of veelbelovende carrière, terwijl een ander zorgvuldig uitzoekt welke mogelijkheden er zijn. Bij dit alles spelen heel verschillende motieven een rol. Zoek je zekerheid of juist vrijheid, wil je de technische of de commerciële kant op? Voel je meer voor creatieve of verzorgende beroepen? Hoe belangrijk is geld eigenlijk bij het denken over je toekomst?

- 2 Schrijf een beschouwing waarin je ingaat op de overwegingen die een rol spelen bij de keuze van je toekomstige beroep.

Tolerantie

Uit een onderzoek, verricht door het Instituut van Sociale en Economische Studies in de Australische stad Melbourne, blijkt dat Nederland tot de 'topdrie' van meest tolerante landen ter wereld behoort.

Toch blijkt uit ander recent onderzoek bijvoorbeeld dat een grote meerderheid van de scholieren homoseksualiteit afwijst. En in de praktijk laat tolerantie ten aanzien van culturele minderheden vaak veel te wensen over.

Vind jij Nederland tolerant? Of is er volgens jou sprake van schijntolerantie? In welke opzichten zou het anders moeten?

- 3 Schrijf een beschouwing over deze vragen.

Omdat ik dat zeg

„Waarom moet ik ...?": de vraag van kinderen aan hun ouders als die iets van hen verlangen wat ze eigenlijk niet graag doen. Vroeger volstond het simpele antwoord:

„Omdat ik dat zeg!" Nu onderhandelen ouders en kinderen vaak net zo lang, totdat er een voor beide partijen bevredigend compromis uit de bus komt.

In zo'n 'onderhandelingshuishouding' kan echter de balans ook te veel doorslaan naar het kind, dat vervolgens net zo lang doordramt totdat het zijn zin krijgt.

Sommige pedagogen en psychologen vinden intussen dat er „eindelijk weer eens opgevoed moet worden" en dat autoriteit bij het opvoeden absolute noodzaak is. Het ontbreken daarvan zou de oorzaak vormen van het ongedisciplineerde en respectloze gedrag dat de jeugd zou vertonen ...

Hoe staat het met de opvoeding bij jou thuis? Is daar ook sprake van een 'onderhandelingshuishouding'? Ga jij het later ook zo doen? Waarom wel/niet?

- 4 Schrijf een beschouwing waarin je ingaat op bovenstaande vragen.

De dag

Stralend weer was het, toen ik die morgen opstond. Ik keek door mijn slaapkamerraam naar het lichtglooiend landschap van groene weilanden en goudgele korenvelden.

Goedgehumeurd, ja, zelfs opgewonden was ik.

- 5 Schrijf een verhaal dat met deze aanzet begint. Houd de vertelwijze van de ik-verteller aan. Zorg voor een niet-chronologische verhaalopbouw.

In westerse landen kan het publiek over een bijna niet te overziene stroom nieuws en gegevens beschikken. Maar, er zijn beperkingen. Heel vaak zijn de gegevens voorgeselecteerd door redacties, is de beeldvorming eenzijdig en soms zelfs onbetrouwbaar. In tijden van oorlog krijgt de pers ook van westerse regeringen niet meer dan kleine brokjes zorgvuldig uitgekozen informatie. Als er bij grote instellingen en bedrijven iets mis gaat, nemen die snel het initiatief bij de berichtgeving en trekken de voorlichting naar zich toe. In alle gevallen volgens hetzelfde recept: de persvoorlichter leest voor en licht toe, de journalist luistert en noteert.

Is het onvermijdelijk dat wij ons op deze wijze een beeld van de werkelijkheid vormen? Welke consequenties heeft een dergelijke beeldvorming voor de westerse samenlevingen? Wat zou anders moeten en kunnen?

- 6 Schrijf een beschouwing over de eenzijdige beeldvorming in de westerse samenleving en de gevolgen daarvan.

Bijna tien jaar geleden liet de toenmalige minister van onderwijs, Ritzen, zich ontvallen dat Engels op termijn steeds meer de voertaal in het hoger onderwijs zou worden. Ook in het voortgezet onderwijs zou tweetalig onderwijs voor vwo en havo aanbevelenswaardig zijn. Zijn opvolger, minister Hermans, heeft het belang ervan nogmaals onderstreept. Uit een in Delft gehouden onderzoek is echter gebleken dat onderwijs in het Engels voor een aanzienlijke terugval in leerresultaten kan zorgen. Ook het *Genootschap Onze Taal* heeft zich al eerder in zijn maandblad *Onze Taal* kritisch en met zorg uitgelaten over het bevorderen van Engels als voertaal in het onderwijs.

Jouw school heeft serieuze plannen het merendeel van het onderwijs in het Engels te gaan geven. Je hebt kennis genomen van de pittige discussies op jouw school over de voor- en nadelen van deze kwestie en besluit een ingezonden brief te sturen aan de redactie van *Onze Taal* met daarin jouw standpunt over Engels als voertaal in het voortgezet (en hoger) onderwijs.

- 7 Schrijf deze brief.

Big Brother

In het najaar van 1999 volgden camera's in het populaire televisie-experiment *Big Brother* voortdurend een groep mensen die zich vrijwillig voor honderd dagen in een huis had laten insluiten. Wetenschappelijke experimenten hadden al eerder uitgewezen dat mensen onder ongewone omstandigheden heel anders reageren dan in het 'normale' dagelijks bestaan. In zo'n onnatuurlijke situatie komt het besef van normen en waarden onder druk te staan. In het geval van *Big Brother* kwam daar nog een voor velen zeer bedenkelijk aspect bij. De programmamakers bouwden in deze 'samenleving' een tegenstrijdige en volgens critici asociale kant in: de bewoners moesten om de zoveel tijd stemmen voor de verwijdering van één van hen uit hun midden. De laatste overblijver wachtte een premie van een kwart miljoen gulden.

Is het sociaal en ethisch gezien wel verantwoord om terwille van kijkcijfers en geld een situatie te creëren waarin mensen zich, ook al is het vrijwillig, zo kunnen laten meeslepen? Is het een goed idee om op deze manier aan de sensatiezucht van televisiekijkers tegemoet te komen? Of zie je het eerder als een interessante poging om de grenzen van het menselijk gedrag te verkennen?

- 8 Schrijf een betoog over de ethische kanten van dit soort televisie-experimenten met menselijk gedrag.

Let op: de laatste opdrachten van dit examen staan op de volgende pagina.

De medische technieken waarmee bij een ongeborn kind kan worden vastgesteld of het lijdt aan het zogenaamde Syndroom van Down ('mongolisme'), worden steeds verfijnder. Uit de cijfers blijkt dat zwangere vrouwen veelal kiezen voor abortus provocatus, indien gebleken is dat de foetus weliswaar levensvatbaar is maar ter wereld zal komen met de bekende chromosomale aandoening. Het is niet ondenkbaar dat mensen met het Syndroom van Down langzamerhand zullen uitsterven. Kennelijk stellen medische technieken ons in staat te voorkomen dat er kinderen met dergelijke 'afwijkingen' worden geboren. De vraag is of de samenleving zo'n ontwikkeling moet zien als een verrijking of als een verarming.

9 Schrijf een betoog over dit soort ontwikkelingen.

10 **Wat vind je er zelf van?**

Einde